

SYNTAGMA

Projekt opracował Paulos Petrosigos w latach 2009 – 2011

Chwała Ojczyźnie!

MY, SURMEŃCZYCY, mając w pamięci wielowiekowe dziedzictwo naszej Ojczyzny, sięgające swymi korzeniami do znamienitej koegzystencji Hellenów i Słowian, która zaowocowała narodzinami surmeńskiej państwowości, kultury, obyczajów i języka, czujemy się nadzwyczaj odpowiedzialni za teraźniejszość i przyszłość naszego wspólnego Domu.

Zrzuciwszy wszelkie jarzmo obcej przemocy i niewoli, która kiedykolwiek w dziejach nękała Surmenię, czujemy się zobowiązani do zachowania oraz pielęgnowania swej suwerenności, opierając tę troskę o najbardziej zaszczytne ideały, jakimi kierowali się nasi przodkowie broniąc surmeńskich Republik, Księstw i Królestw.

Mając w pamięci i głębokim szacunku historię okropieństw wojny domowej, która nawiedziła naszą Ojczyznę, a także pamiętając o zaszczytnych próbach złączenia dotychczas dzielących Surmeńczyków idei republikańskiej z rojalistyczną w ustrój monarchii parlamentarnej, zdecydowaliśmy w duchu solidarności o ustanowieniu historycznego kamienia milowego w dziejach naszej państwowości na wzór antycznej Rady Surmeńskiej. Niniejszym aktem prawnym pragniemy potwierdzić w pełni pokojowe, w uznaniu za ogromny wkład w istnienie i rozwój Ojczyzny, zniesienie Królestwa Surmeńskiego i ustanowienie w jego miejsce republiki demokratycznej.

Stanowimy zatem niniejszą SYNTAGMĘ ustawą zasadniczą państwa, będącą podstawowym, najwyższym i nienaruszalnym aktem prawnym, który każdemu z nas zagwarantuje podstawowe i niezbędne prawa oraz szeroką wolność, równość i sprawiedliwość, a także stanie się fundamentem dialogu i społecznego porozumienia.

RETRA I

PRAWA KARDYNALNE

Paragraf I – Surmenia

1. Surmenia jest jednolitym, niepodległym państwem prawa, narodową dumą i dobrem wspólnym, wolnym od wszelkich form ucisku i dyktatu.
2. Wszelka władza zwierzchnia w obrębie państwa surmeńskiego należy do Narodu.
3. Naród Surmeński jest społeczeństwem wolnych obywateli, stanowi wspólnotę zjednoczoną kulturą, językiem i wspólnym pożytkiem.
4. Naród sprawuje swą władzę bezpośrednio, a także pośrednio poprzez demokratycznie powołane organy władzy.
5. Podstawą organizacji władzy jest jej podział na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Wszystkie rodzaje władzy są równorzędne, niezależne od siebie i sprawują nad sobą wzajemną kontrolę.
6. Wszelkie organy władzy i administracji działają w granicach i na podstawie Syntagmy oraz obowiązującego prawa.

Paragraf II – Suwerenność

1. Suwerenność Surmenii, rozumiana jako pełna niezależność władz od pozaprawnych nacisków, woli i wpływów nie pochodzących od Narodu, jest ciągła, niezbywalna, niepodzielna i nieprzenośna.
2. Suwerennością otoczone jest całe terytorium Surmenii: jego ziemie, wody terytorialne i przestrzeń powietrzna nad nimi. Terytorium Surmenii określa ustawa i umowy międzynarodowe.
3. Surmenia strzeże z pełną stanowczością suwerenności i nienaruszalności swojego terytorium.
4. Granice państwa mogą być zmienione wyłącznie poprzez umowę międzynarodową i za zgodą ogółu obywateli.

Paragraf III – Naczelne wartości

1. Naczelnymi wartościami w Surmenii są: honor i dumą narodowa, prawo, wolność, równość, umiłowanie pokoju, sprawiedliwość, poszanowanie własności, neutralność religijna, dobro jednostki i społeczeństwa oraz ochrona środowiska i natury.
2. Obowiązkiem organów władzy jest interpretacja przepisów prawa w oparciu o naczelne wartości.

Paragraf IV – Prawo

1. Nadrzędną częścią prawa surmeńskiego jest Syntagma.
2. W hierarchii ważności, dalszymi źródłami powszechnie obowiązującego prawa są ratyfikowane umowy międzynarodowe, ustawy, rozporządzenia, postanowienia, dekrety wykonawcze oraz akty prawa miejscowego na obszarze właściwości organu wydającego. Żadne źródło prawa nie może stać w sprzeczności z ważniejszym hierarchicznie aktem prawnym.
3. Prawo jest uchwalane i wydawane wyłącznie przez organy władzy wskazane w Syntagmie bądź w prawach uchwalonych na jej podstawie. Akty prawa wykonawczego muszą mieć podstawę prawną w Syntagmie bądź w ustawie.
4. Warunkiem wejścia w życie aktów prawnych jest ich podpisanie przez upoważniony do tego organ władzy oraz ogłoszenie pełnej treści aktu w dzienniku urzędowym.
5. Prawo nie działa wstecz.
6. Akt prawny uchyla moc obowiązującą aktu zbieżnego przedmiotowo wydanego wcześniej.

Paragraf V – Obywatele

1. Podstawą demokracji w państwie są obywatele.
2. Obywatelom przysługuje wyłączne prawo wpływania na politykę Surmenii oraz zasiadania w organach władzy. Prawo to nie dotyczy obywateli przejawiających aktywność w państwach obcych.
3. Definicję surmeńskiego obywatelstwa, zasady jego nabycia oraz utraty określa ustawa.
4. Ekstradycja obywatela surmeńskiego jest zakazana.
5. Surmenia chroni prawa obywateli żyjących lub mieszkających poza granicami państwa, a także interesuje się nimi poprzez zapewnienie im więzi z Ojczyzną.

Paragraf VI – Symbole

1. Herbem Surmenii jest „w polu srebrnym z karmazynową bordiurą krzyż błękitny opleciony gałązkami oliwnymi”.
2. Flagą Surmenii jest płat tkaniny składający się z trzech poziomych pasów równej szerokości: białego, błękitnego i białego.
3. Hymnem Surmenii jest pieśń „Przy surmeńskiej fladze”.
4. Dewizą Surmenii są słowa Kaharona I „Nie niszczy, lecz budujmy”.
5. Symbole Surmenii podlegają ścisłej ochronie prawnej.

Paragraf VII – Stolica

1. Stolicą Surmenii jest Stołeczne Królewskie Miasto Kaharonea.
2. Państwowe organy władzy zobligowane są posiadać swoje główne siedziby w obrębie stolicy.
3. Jednostki podziału terytorialnego stanowią swoje stolice, w obrębie których mieszczą się siedziby lokalnych organów władzy.

Paragraf VIII – Języki urzędowe

1. Językami urzędowymi w Surmenii są język surmeński i język polski.
2. Jednostki podziału terytorialnego mogą stanowić dodatkowe, pomocnicze języki urzędowe.
3. Język surmeński podlega szczególnej ochronie prawnej.

RETRA II WŁADZA

Paragraf IX – Wiec

1. Wiec jest najwyższą władzą złożoną ze wszystkich obywateli surmeńskich posiadających pełnię praw publicznych.
2. Działanie Wiecu odbywa się drogą powszechnych obrad, głosowania lub referendum.
3. Udział w Wiecu stanowi obowiązek każdego obywatela surmeńskiego.
4. Wiec dokonuje wyboru parlamentu i głowy państwa, a także podejmuje wiążące decyzje w sprawach o szczególnym znaczeniu dla Surmenii, nie zastrzeżonych dla innych organów władzy.
5. Zgłoszenie kandydatur wyborczych następuje w drodze publicznego wystąpienia na Wiecu.

Paragraf X – Eklezja

1. Eklezja sprawuje władzę ustawodawczą jako parlament.
2. Kadencja Eklezji trwa dziewięćdziesiąt dni od momentu zaprzysiężenia jej członków. Skrócenie kadencji następuje wyłącznie w przypadkach i na zasadach określonych w retrze nadzwyczajnej.
3. W skład Eklezji wchodzi obywatele surmeńscy wyłonieni przez Wiec w drodze demokratycznych, równych, bezpośrednich, powszechnych i tajnych wyborów, których

szczegółowe zasady i tryb określa ordynacja. Zrzeczenie się mandatu przez członka Eklezji lub jego śmierć skutkuje wyłonieniem nowego członka Eklezji drogą wyborów uzupełniających.

4. Ilość członków Eklezji warunkuje ustawa.
5. Eklezja wybiera na pierwszym posiedzeniu Efora, który pełni obowiązki głównego reprezentanta i gospodarza parlamentu.
6. Eklezja debatuje nad projektami aktów prawnych, głosuje nad ich zatwierdzeniem zgodnie z ustanowionym przez siebie regulaminem, a także wydaje a także wydaje uchwały, w tym także wyrażające zgodę na ratyfikację umów międzynarodowych.
7. Efor ma obowiązek przedstawić niezwłocznie pod debatę parlamentarną projekty aktów prawnych pochodzące z inicjatywy głowy państwa, członków rządu lub grupy co najmniej czterech obywateli. Debata nad projektami zgłoszonymi przez członków Eklezji rozpoczyna się bezpośrednio po ich przedstawieniu. Z chwilą uznania debaty za zakończoną, Efor zarządza głosowanie trwające nie dłużej niż siedemdziesiąt dwie godziny.
8. Członkowie Eklezji mogą oddać głos poparcia, sprzeciwu lub wstrzymać się od głosu. Nie oddanie głosu traktuje się jako brak uczestnictwa w głosowaniu. Warunkiem podjęcia wiążących decyzji przez Eklezję jest obecność co najmniej połowy ustawowej liczby jej członków w trakcie głosowania.
9. Przegłoszowane ustawy składane są przez Efora na ręce głowy państwa, który uprawomocnia je swym podpisem. Decyzja głowy państwa o odrzuceniu ustawy może być anulowana przez Wiec zwołany na wniosek Eklezji.

Paragraf XI – Archont

1. Archont Surmenii sprawuje władzę wykonawczą jako głowa państwa i szef rządu.
2. Kadencja Archonta Surmenii trwa sto osiemdziesiąt dni od momentu zaprzysiężenia. Skrócenie kadencji następuje wyłącznie w razie śmierci Archonta, rezygnacji z urzędu lub w przypadkach i na zasadach określonych w retrze nadzwyczajnej.
3. Archontów Surmenii obowiązuje tytułatura określona kolejnością sprawowania urzędu w stosunku do poprzedników.
4. Do wyłącznych kompetencji Archonta Surmenii należy: formowanie rządu, kreowanie wewnętrznej i zewnętrznej polityki państwa w porozumieniu z rządem i w granicach obowiązującego prawa, zarządzanie wyborów, podpisywanie lub odrzucanie ustaw uchwalonych przez Eklezję, nadawanie lub odbieranie orderów i odznaczeń, stosowanie prawa łaski, mianowanie eforów, nadawanie obywatelstwa surmeńskiego i

odbieranie go w wypadkach przewidzianych ustawami, wprowadzanie i uchylanie stanów wyjątkowych, stanów wojennych i stanów klęski żywiołowej za zgodą Eklezji, ratyfikowanie umów międzynarodowych oraz ich zrywanie, powoływanie szefów misji dyplomatycznych i przedstawicieli Surmenii w państwach obcych i organizacjach, przyjmowanie lub odrzucanie odwołań od decyzji władzy sądowniczej.

5. Archont Surmenii ma prawo wypowiedania się w trakcie trwania obrad Eklezji.

Paragraf XII – Rada Tesmotetów

1. Rada Tesmotetów sprawuje władzę wykonawczą jako rząd.
2. W skład Rady Tesmotetów wchodzi Archont Surmenii oraz powoływani przez niego tesmoteci.
3. Kadencja Rady Tesmotetów pokrywa się z kadencją urzędującego Archonta Surmenii.
4. Do wyłącznych kompetencji Rady Tesmotetów należy: prowadzenie polityki wewnętrznej i zagranicznej Surmenii, kierowanie administracją rządową poprzez koordynowanie i kontrolowanie pracy podległych organów władzy państwowej, wykonywanie ustaw Eklezji, wydawanie rozporządzeń, zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego Surmenii oraz porządku publicznego, sprawowanie ogólnego kierownictwa w dziedzinie obronności państwa oraz stosunków międzynarodowych, zawieranie umów międzynarodowych wymagających ratyfikacji oraz zatwierdzanie i wypowiedanie innych umów międzynarodowych. Do kompetencji Rady Tesmotetów należą także sprawy polityki państwa nie zastrzeżone dla innych organów władzy oraz samorządu terytorialnego.
5. Tesmoteci mają prawo wypowiedania się w trakcie trwania obrad Eklezji w zakresie swoich kompetencji.
6. Organizację i tryb pracy Rady Tesmotetów określa ustawa.

Paragraf XIII – Tyran

1. Tyran sprawuje władzę tymczasową w państwie w trakcie stanu wyjątkowego.
2. Tyran może być powołany przez Eklezję w chwili wprowadzenia stanu wyjątkowego. Zniesienie stanu wyjątkowego skutkuje natychmiastowym odwołaniem Tyrana.
3. Tyranowi przysługuje prawo czasowego zawieszania urzędów i przejmowania ich kompetencji, jednakże żadne inne podejmowane przez niego działania nie mogą być sprzeczne z Syntagmą.
4. Okoliczności dopuszczające powołanie Tyrana określa retra nadzwyczajna.

Paragraf XIV – Geruzja

1. Geruzja sprawuje władzę sądowniczą jako trybunał i zawiązywana jest w razie zgłoszenia przez obywatela lub grupę obywateli sporu prawnego lub podejrzenia złamania prawa. Rozprawy dotyczące przestępstw ściganych z urzędu wnoszą organy ścigania, których tryb i organizację pracy określa ustawa.
2. W skład Geruzji wchodzi gerontowie powołani przez Eklezję i zatwierdzeni przez Archonta Surmenii na dożywotnią kadencję. Złożenie geronta z urzędu następuje wyłącznie w drodze orzeczenia sądu i tylko w przypadkach określonych w ustawie.
3. Gerontowie w trakcie wykonywania swych obowiązków są niezawisli i podlegają tylko Syntagmie oraz ustawom.
4. Geruzja podejmuje wszystkie decyzje zwykłą większością głosów. Od decyzji Geruzji można się odwołać do Archonta Surmenii.
5. Geruzja rozstrzyga zgodność aktów prawnych z Syntagmą oraz spory kompetencyjne organów władzy większością dwóch trzecich głosów.
6. Wyroki Geruzji wydawane są w imieniu Surmenii wyłącznie na podstawie stanowionego prawa i stanowią precedens dla spraw przedmiotowo zbieżnych w przyszłości.
7. Rodzaje czynów zabronionych i kar określają kodeksy stanowiące podstawę prawną osądzania spraw wniesionych do Geruzji.
8. Organizację i tryb pracy Geruzji określa ustawa.

RETRA III

PRAWA I WOLNOŚCI

Paragraf XV – Czynności karne

1. W razie podejrzenia lub faktycznego naruszenia przepisów Syntagmy wobec istoty ludzkiej, podejmuje się odpowiednie czynności karne.
2. Czynności, o których mowa, realizuje się poprzez ściganie przestępstw określone ustawowo w kompetencjach organów ścigania oraz w drodze przewodu sądowego z zachowaniem przepisów karnych i zasad postępowania wymiaru sprawiedliwości.
3. W ramach czynności karnych dopuszcza się ograniczenie bądź pozbawienie przez organy ścigania lub Geruzję w części lub całości praw i wolności określonych w Syntagmie tym podmiotom, wobec których stwierdzono naruszenie przepisów w rozumieniu powyższych punktów, a także inne kary przewidziane prawem.

4. Udowodnienie niewinności w toku postępowania sądowego skutkuje całkowitym cofnięciem czynności karnych wobec osoby uznanej za podejrzaną w rozumieniu niniejszego Paragrafu.
5. Niesłuszne zastosowanie czynności karnych po zakończonym postępowaniu sądowym, o ile zostało udowodnione, skutkuje ich natychmiastowym cofnięciem wobec osoby, na której je zastosowano oraz przyznaje jej status pokrzywdzonego z prawem do zadośćuczynienia ze strony podmiotów upoważnionych prawem do kierowania przewodem sądowym.

Paragraf XVI – Życie i nietykalność osobista

1. Każda istota ludzka ma prawo do życia.
2. Nikomu nie wolno pozbawiać życia lub zdrowia żadnej z istot ludzkich. Żadne prawo uchwalone na terytorium Surmenii nie może stanowić inaczej.
3. Ustanawianie, skazywanie i wykonywanie kary śmierci w jakiegokolwiek formie, również w stanach nadzwyczajnych, jest zakazane i karane z całą surowością prawa.
4. Każdy ma prawo do nietykalności osobistej.
5. Nikt nie może być karany za czyn, który nie stanowił przestępstwa w chwili jego popełnienia.
6. Nikt nie może być ponownie ścigany bądź karany za przestępstwo, za które już raz został prawomocnie skazany lub uniewinniony w drodze przewodu sądowego.
7. Nikt nie może być więziony bez prawnego wyroku sądowego.

Paragraf XVII– Równość wobec prawa

1. Wszyscy są równi wobec prawa stanowionego w Surmenii, bez względu na przynależność rasową, płeć, język, orientację seksualną, wyznawaną religię, poglądy polityczne, posiadaną własność, pochodzenie, rodowód, stopień edukacji, status społeczny oraz inne cechy różniące ludzi między sobą.
2. Podmiotowość prawna każdej istoty ludzkiej jest uznawana jednolicie przez władze Surmenii.

Paragraf XVIII – Godność istoty ludzkiej

1. Godność ludzka jest nienaruszalna, szanowana i chroniona całą mocą prawa.
2. Nikt nie może być karany ani poddawany torturom oraz nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu. Nikt nie może być poddany, bez swej swobodnie wyrażonej zgody, doświadczeniom lekarskim lub naukowym.

3. Nikogo nie wolno utrzymywać w niewolnictwie lub poddaństwie.
4. Nikogo nie wolno zmuszać do świadczenia pracy przymusowej lub obowiązkowej.
5. Handel ludźmi jest zakazany.

Paragraf XIX – Samodzielność istoty ludzkiej

1. Każdy ma prawo do swobodnego decydowania o swoim życiu.
2. Stosowanie niniejszego paragrafu może być ograniczone względem wobec osób niepełnoletnich. Próg pełnoletności oraz kwestię prawną niepełnoletności określa ustawa.
3. Zakres prawa do samodzielności istoty ludzkiej ograniczony jest w równym stopniu do miejsca, w którym zaczyna się zakres praw innych osób.

Paragraf XX – Wolności religijne

1. Każdy ma prawo do swobodnego wyboru przekonań i wierzeń religijnych oraz ich wyrażania indywidualnie bądź wspólnie z innymi, w życiu publicznym lub prywatnym przez praktyki, nabożeństwa i nauczanie każdej z doktryn wyznaniowych oraz zachowywanie zwyczajów religijnych bądź ateistycznych.
2. Nikogo nie wolno zmuszać do praktykowania lub zmiany wyznania ani też do przestrzegania świąt religijnych.
3. Organy władzy zachowują bezstronność w sprawach różnic przekonań religijnych i filozoficznych.
4. Organy władzy nie mają prawa interweniować ani w mianowanie, ani we wprowadzanie na urząd duchownych jakiegokolwiek wyznania, jak też zabraniać im utrzymywania kontaktów ze swymi przełożonymi lub publikowania swych aktów traktowanych prawnie jako publikacje.

Paragraf XXI – Wolności ideowe

1. Każdemu zapewnia się wolność posiadania poglądów, a także wolność myśli i sumienia.
2. Każdemu przysługuje prawo do swobodnego wyrażania swoich poglądów w dowolnej formie.
3. Niedopuszczalne jest tworzenie na terytorium Surmenii partii, organizacji, stowarzyszeń i innych grup formalnych, które w swoim programie dążą do ograniczenia wolności zapewnionych przez prawo oraz odnoszą się w jakiegokolwiek formie do poglądów rasistowskich oraz totalitarnych, zwłaszcza nazistowskich, faszystowskich i komunistycznych.

Paragraf XXII – Wolności polityczne i wyborcze

1. Każdy ma prawo do swobodnego stowarzyszania się na wszystkich poziomach w organizacje, których cele nie są sprzeczne z przepisami stanowionego prawa.
2. Każdy ma prawo do gromadzenia się. Nie podlega ograniczeniom prawo do pokojowych zgromadzeń, których uczestnicy nie mają broni.
3. Zgromadzenia na placach i drogach publicznych są organizowane po uzyskaniu zezwolenia właściwych organów, które mogą odmówić zgody jedynie w przypadku, gdy istnieje uzasadnione podejrzenie, że zajść może poważne zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku publicznego.
4. Czynne i bierne prawo wyborcze przysługuje wszystkim obywatelom Surmenii.
5. Prawa wyborcze nie przysługują obywatelom pozbawionym mocą prawa zdolności do czynności prawnych lub obywatelom pozbawionym praw publicznych.
6. Osobom tymczasowo aresztowanym decyzją sądu lub odbywającym karę pozbawienia wolności mocą prawnego wyroku sądowego przysługuje jedynie czynne prawo wyborcze.

Paragraf XXIII – Wolność prasy i publikacji

1. Każdemu obywatelowi Surmenii przysługuje prawo do wydawania prasy i publikacji dziennikarskich.
2. Organy władzy mają obowiązek umożliwiać dziennikarzom nieskrępowaną pracę bez względu na linię programową publikowanych materiałów i na ich tematykę.
3. Każdy ma prawo do rzetelnej informacji zgodnie z poszanowaniem przez organy władzy wolności i pluralizmu mediów.
4. Cenzura prewencyjna pod jakąkolwiek formą jest zakazana.
5. Niedopuszczalne jest wydanie jakiegokolwiek aktu prawnego ograniczającego wolność słowa, druku lub innej formy masowego przekazu, z wyjątkiem przypadków, gdy wymaga tego ochrona publicznego porządku i moralności.

Paragraf XXIV – Wolność sztuk i nauk

1. Każdy ma prawo do swobodnego uprawiania sztuki.
2. Organy władzy zapewniają ochronę praw autorskich dla osób uprawiających sztukę.
3. Każdy ma prawo do prowadzenia badań naukowych.
4. Surmenia szanuje wolność akademicką oraz przyznaje i szanuje autonomię uczelni wyższych.

Paragraf XXV – Wolność profesji i związków zawodowych

1. Każdemu obywatelowi Surmenii przysługuje prawo do zapewnienia sobie godnych warunków życia poprzez wykonywanie pracy zgodnej z prawem, na zasadzie dobrowolności wyboru.
2. Każdemu obywatelowi Surmenii przysługuje prawo do swobodnego wyboru zawodu, miejsca pracy oraz doskonalenia swych kwalifikacji zawodowych.
3. Każdemu obywatelowi Surmenii przysługuje prawo do tworzenia oraz kierowania przedsiębiorstwami produkcyjnymi, handlowymi i usługowymi. Nie podlega ograniczeniom wolność rozprowadzania wytworzonych towarów i świadczenia usług.
4. Osoby nie posiadające obywatelstwa zyskują prawa wynikające z niniejszego paragrafu niezwłocznie po zawiadomieniu odpowiednich organów władzy o wykonywaniu pracy na terytorium Surmenii.
5. Wszystkim pracownikom przysługuje prawo swobodnego zrzeszania się w związki zawodowe w celu ochrony swych interesów w sprawach dotyczących zatrudnienia.

Paragraf XXVI – Wolność udziału w rynku

1. Każdemu obywatelowi Surmenii przysługuje prawo do posiadania, kupowania, nabywania, wynajmowania, używania, sprzedawania oraz przenoszenia prywatnej własności, przez którą rozumie się każdy pieniądz oraz każde dobro materialne i niematerialne posiadające swoją wartość, lub każdej jej dowolnej części. Surmenia otacza prawną ochroną każdą własność obywateli.
2. Każdy ma prawo do zawiązywania, podpisywania i wchodzenia w umowy wiążące, będące zgodne z prawem z tytułu samodzielności istoty ludzkiej.
3. Każdy ma prawo do swobodnego obrotu surmeńskim pieniądzem.
4. Prawo do wymiany surmeńskiego pieniądza jest ograniczone przez ustawę.
5. Prawa z tytułu wolności udziału w rynku realizowane są w szczególności za pośrednictwem systemu gospodarczego określonego w ustawie.

Paragraf XXVII – Jawność życia publicznego

1. Organy władzy zobowiązane są zapewnić przejrzystość życia publicznego w państwie, przez którą rozumie się prawo obywateli Surmenii do uzyskiwania informacji o działaniach władzy.
2. Każdemu obywatelowi Surmenii przysługuje prawo do kontroli władz i krytyki społecznej.

Paragraf XXVIII – Prawa człowieka przed wymiarem sprawiedliwości

1. W trakcie rozprawy oskarżony ma prawo do uzyskania rzetelnych informacji o oskarżeniu wniesionym przeciw niemu, a także do korzystania z pomocy obrońcy.
2. Oskarżony ma prawo do prawidłowego, publicznego i szybkiego postępowania przed niezależnym i bezstronnym trybunałem Geruzji.
3. Oskarżony będzie uznawany za niewinnego do czasu ostatecznego rozstrzygnięcia przez Geruzję o jego winie.
4. Nikogo nie wolno osądzać wielokrotnie za to samo przestępstwo.

RETRA IV

RETRA NADZWYCZAJNA

Paragraf XXIX – Stany nadzwyczajne

1. W sytuacjach szczególnego niebezpieczeństwa Surmenii, jeżeli zwykłe środki prawne są niewystarczające, może zostać wprowadzony stan nadzwyczajny adekwatny do rodzaju zagrożenia: stan wojenny, stan wyjątkowy lub stan klęski żywiołowej.
2. Stan nadzwyczajny może być wprowadzony tylko w drodze rozporządzenia Archonta Surmenii, które podlega dodatkowemu podaniu do publicznej wiadomości.
3. Działania podjęte w wyniku wprowadzenia stanu nadzwyczajnego muszą odpowiadać stopniowi zagrożenia i powinny zmierzać do jak najszybszego przywrócenia normalnego funkcjonowania państwa.
4. W czasie stanu nadzwyczajnego nie może zostać zmieniona Syntagma.

Paragraf XXX – Stan wojenny

1. W razie zewnętrznego zagrożenia państwa, zbrojnej napaści na terytorium Surmenii lub gdy z umowy międzynarodowej wynika zobowiązanie do wspólnej obrony przeciwko agresji, Archont Surmenii na wniosek Eklezji może wprowadzić stan wojenny na części albo na całym terytorium państwa.
2. W czasie trwania stanu wojennego wszelkie siły zbrojne i prewencyjne postawione są w najwyższy stan gotowości. Archont lub Tyran powołuje niezwłocznie na mocy rozporządzenia Wielkiego Hegemona, który przejmuje na wyznaczony czas naczelne dowództwo nad siłami zbrojnymi.

3. W wypadku śmierci Archonta Surmenii lub utraty przez niego możliwości sprawowania urzędu podczas stanu wojennego, Eklezja niezwłocznie powołuje Tyrana, który przejmuje kompetencje głowy państwa i Rady Tesmotetów.
4. W wypadku utraty przez Eklezję możliwości zebrania się podczas stanu wojennego, Archont Surmenii wydaje rozporządzenia z mocą ustawy, które zatwierdza Eklezja na najszybszym możliwym posiedzeniu.

Paragraf XXXI – Stan wyjątkowy

1. W sytuacji zagrożenia ładu państwowego, ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego, Archont Surmenii lub Tyran może wprowadzić, na czas oznaczony, nie dłuższy niż pięćdziesiąt dni, stan wyjątkowy na części lub całym terytorium państwa. Przedłużenie stanu wyjątkowego może nastąpić tylko raz i na czas nie dłuższy niż sześćdziesiąt dni. Decyzja Archonta Surmenii lub Tyrana może zostać odrzucona przez Eklezję.
2. W wypadku nieuzasadnionej, przedłużającej się nieobecności Archonta Surmenii trwającej ponad trzydzieści dni, Eklezja niezwłocznie powołuje Tyrana, który przejmuje kompetencje głowy państwa do czasu upływu kadencji Archonta Surmenii lub jego powrotu.
3. W sytuacji przedłużającego się rozkładu ustrojowego państwa, jeżeli inne środki demokratyczne są niewystarczające, Wiek podejmuje decyzję o powołaniu Tyrana, który przejmuje kompetencje naczelnych organów władzy i zwierzchnictwo nad administracją państwową do czasu poprawy stanu funkcjonowania ustroju Surmenii stwierdzonego przez Wiek.

Paragraf XXXII – Stan klęski żywiołowej

1. W celu zapobieżenia skutkom katastrof lub awarii technicznych noszących znamiona klęski żywiołowej oraz w celu ich usunięcia, Archont Surmenii może wprowadzić na czas oznaczony, nie dłuższy niż pięćdziesiąt dni, stan klęski żywiołowej na części lub całym terytorium państwa.
2. Jeżeli awaria techniczna uniemożliwia korzystanie z publicznych stron internetowych Surmenii, Archont Surmenii wraz z Radą Tesmotetów i w porozumieniu z Eklezją mają obowiązek założenia i utrzymania serwisu awaryjnego do czasu usunięcia awarii.

RETRA V
POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Paragraf XXXIII – Zmiana lub nowelizacja Syntagmy

1. Projekt ustawy o zmianie lub nowelizacji Syntagmy może przedłożyć Archont Surmenii za zgodą Rady Tesmotetów.
2. Eklezja przegłosowuje ustawę o zmianie lub nowelizacji Syntagmy większością dwóch trzecich głosów.
3. Warunkiem wejścia w życie ustawy o zmianie lub nowelizacji Syntagmy jest jej poparcie przez ponad połowę uczestników Wiecu zwołanego niezwłocznie po jej przegłosowaniu.

Paragraf XXXIV – Przepisy kolidujące

1. Przepisem kolidującym jest każdy akt prawny uchwalony w czasie istnienia Królestwa Surmeńskiego, który stoi w sprzeczności z organizacją państwa określoną w Syntagmie.
2. Rada Tesmotetów zobowiązana jest do przedstawienia Eklezji w ciągu trzydziestu dni od zakończenia pierwszych wyborów ustawy weryfikującej zgodność dotychczas stanowionego prawa z Syntagmą.
3. Rada Tesmotetów zobowiązana jest do przedstawienia Eklezji w ciągu czternastu dni od wejścia w życie ustawy weryfikacyjnej projekty ustaw dostosowujących przepisy kolidujące do Syntagmy.

Paragraf XXXV – Postanowienia końcowe

1. W okresie dwóch tygodni od dnia wejścia w życie Syntagmy, Centralna Komisja Wyborcza zwoła Wiec, który dokona wyboru Archonta Surmenii i trzech mandatów do Eklezji.
2. Syntagma wchodzi w życie w okresie czterdziestu ośmiu godzin od momentu ogłoszenia.
3. Traci moc Konstytucja Królestwa Surmeńskiego z dnia 10 czerwca 2008 roku.